

REDACTIA
ARAD, STR. AULICH (ADAM):
ABONAMENTUL
Pentru Austro-Ungaria:
pe 1 an fl. 10; pe 1/2
an fl. 5; pe 1/4 de an
fl. 2.50; pe 1 luna fl. 1.
N-ră de Duminecă pe
an fl. 1.50.
Pentru România și străinătate:
pe an 40 franci.
Manuscrise nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA
ARAD, STR. AULICH (ADAM):
INSERȚIUNILE:
at 1 și garmond: prima-dată
7 cr.; a doua oară 6 cr.
a treia-oară 4 cr. și timbru
de 30 cr. de fiecare publi-
cațiune.
Atât abonamentele cât și
inserțiunile sunt a se plăti
înainte.
Scrisori nefrancate nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

Sinoadele bisericesti.

Veacuri de-a rândul Românul a purtat jugul iobăgiei; în moșia sa strămoșească lucra, pentru ca să agonisească pe seama domnilor, neavând altă plată, decât sudoarea muncii sale.

Nu-i era slobod să învețe carte; în casa și în biserică sa străinii porunceau, și în străine limbi era nevoit să asculte dumnezeiasca slujbă.

Acelea veacuri de urgie au trecut în noianul-veciniei, și ceasul slobozeniei a sunat vestindu-ne cu tărie: *de acum nu mai sântefi străini și nemernici, ci concetățeni cu sfinții și de aproape ai lui Dumnezeu.*

Românul și-a rescumpărat libertatea cu sângele său, precum martirii creștinătății cu sângele lor au adus libertatea bisericii, care fusese trei veacuri apăsată și prigonită de păgâni.

Biserica română, după multe suferințe, în sfârșit a intrat în vechile sale drepturi de a-și conduce și re-
~~cula neastăpănată afeceale sale.~~ In con-
gresul național din 1868 nemuritorul metropolit Andreiu Șaguna a zis:

„*Depun cu desăvârșită odihnă sufletească toată competența legiuitoare și administrativă a bisericii noastre naționale în mâinile congresului... depun și răspunderea pentru soarta bisericii în mâinile congresului.*”

Soarta bisericii naționale române este depusă astfel în mâinile fiilor săi, în mâinile clerului și a poporului, care o alcătuiesc.

Incepând dela parochie și până la Metropole, astăzi toate afacerile bisericesti, școlare și economice ale bisericii le conduce clerul și poporul însuși, de-adreptul sau prin aleșii săi.

Sinoadele bisericesti, precum: sinoadele parochiale, protopopești, sinoadele eparchiale și congresul național sunt așezate pentru întocmirea și îndreptarea lucrurilor, care privesc bunăstarea poporului, înaintarea și luminarea lui. De aceea mare este însemnătatea și folosul acestor sinoade în viața bisericească și națională a poporului român.

În deosebi sinoadele eparchiale sunt un fel de Dietă, în care clerul și poporul își trimit pe aleșii săi bărbați de încredere, ca acolo să lucreze cu sfatul și cu înțelepciunea lor pentru apărarea, pentru înaintarea și înflorirea bisericii.

Sfântă și mare este chemarea acestora, și cu multe greutăți împreunată, mai ales în vremea de astăzi.

De aceea preoțimea și poporul credincios trebuie să fie cu băgare de seamă la persoanele, în cari voesc

să-și pună încrederea lor, căci în biserică nu rangurile sau boierile, nici domniile sau direcțiile au înțâetate, ci inimile pătrunse de căldura credinței și a iubirii, gata la ori-ce fel de jertfă pentru apărarea ei.

În contra acestei cerințe morale s'a păcătuit mult în trecut, fiindcă în sinoade și în congrese au ajuns prin părtiniri și recomandări ca deputați, oameni nu numai nepăsători, dar și cu păreri împotrivoare legilor bisericesti și creștinești. Ear' de altă parte bărbați vrednici au fost combătuți și împedeți de a fi aleși, prin tot felul de meșteșugiri și porunci vătămătoare pentru liniștea sufletească a creștinilor.

Astăzi mai ales, când ne vedem în fața cu legile cele noue ale ocăruii ungurești, care lasă voie slobodă oamenilor ca să se lapede de Dumnezeu și de legea creștinească, în sinoadele noastre bisericesti, nu este iertat să străbătă cei necredincioși și cu simțeminte străine de neamul românesc. Căci cum vom pute noi înaintea creației în popor și alipirea lui către biserică, când oameni eșiți din sinul său, după-ce au ajuns în cinste și în locuri mai înalte, se întovărășesc și dau mâna cu cei-ce țin-tese la surparea și la risipirea noastră?

Direcțiile bisericesti sunt chemate ca să păzească buna rânduială în biserică, și, mai pe sus de toate, să susțină legătura păcii întru unimea Duchului. Spre acest sfârșit dateore sunt ele, ca să propoveduească deplină libertate la alegerile de deputați sinodali, căci numai astfel cei aleși vor fi cu adevărat aleșii poporului, și se vor delătura supărările și desbinările în popor, atât de păgubitoare pentru biserică.

Cuota. Că ce o să se aleagă la urma urmelor de chestia „cuotei“ între Austria și Ungaria, e azi încă, într'adever, greu de ghitit.

Un singur lucru reese limpede din cele ce se petrec în jurul acestei chestiuni; „dragostea“ cea mare între omnipotenții noi și între cei din Austria, de care sânt legați ca doi frați gemeni prin constituția actuală a Monarhiei.

Pe când la noi s'au pus comitatele în mișcare și din congregațiile lor cer guvernului să „apere interesele țării“ nelvoindu-se cu urcarea cuotei nici măcar cu un percent, — pe atunci și în Austria să încoardă coarda cu nu mai puțină îndârjire.

În Dieta provincială austriacă la 22 Februarie s'a primit o propunere, care cere ca guvernul la încheierea pactului cu Ungaria, să nu lase absolut nimic din pretenșiunea, ca pentru Ungaria să se ridice cuota dela 31 la 58 procente!

În decursul desbaterii, deputatul Plass a expus, că dacă privitor la importul de bucate, nu se vor vindeca relele de care

acum suferă țara, mulțime de proprietari austriaci vor cădea cu totul în ruină.

Deputatul Jäger e de părere că e neapărat de lipsă să se iee poziție energică și neinduplecată!

Ebenloch arată ținuta comisiei austriace în cauza cuotei, a cărei propuneri Ungaria le-a intimpinat cu o răceală și asprime rară. Comisia pe care o va exmite noul Reichsrath în cauza cuotei va pași și mai energie față de Ungaria.

Dintre municipalitățile și congregațiunile din Ungaria, municipalitatea din Seghedin a luat numai pur și simplu spre cunoștință adresa comitatului Heves, ear' în adresa către guvern exprimă — *încredere*, congregațiunea din Bichis în adunarea sa dela 25 c. a luat poziție *contra ridicării cuotei*.

Tot așa orașul Kecskestet.

Rutenii. Nenorociții Ruteni au ajuns cu suferințele lor să sperie chiar pe... Unguri, ale căror foi aduc amănunte îngrozitoare.

Noi ne ocupăm în alt loc cu lucruri văzute de noi. Aci vom spune numai, că desnădăduit de cele ce trebuie să îndure, Rutenii au făcut un Memorand către M. S. Monarhul, cărui îi scriu următoarele:

„*Supușii credincioși ai M. Voastre, cei 600.000 Ruteni patrioți, eată, sânt numiți total, atât sufletește, cât și în ceea-ce privește averea. Din Impărăția Rusească au năvălit peste noi cu miile Jidovii lacomi de usură.*

În celelalte părți ale Memorandului se aduc amănunte sfâșiitoare despre suferințele Rutenilor și despre mișelile jidovești.

Poporul suveran?

Odinooară și acum. — Eroii Hbertății. — Suferințele noastre. — Stăpânii și chinuții. — Bieții Ruteni. — Jidanii fără inimă. — Socialștii între noi. — Să ne apărăm!

În vechea vreme a păgânătății tiranii ziceau că *poporul e pentru cărmă* și nu cărma pentru popor. Domnul nostru Isus Christos a șters acele negre litere de pe fruntea popoarelor și a întors vorbe, zicând: *cărma este pentru popor ceea-ce în legile vremurilor mai noue se zice: poporul este suveran, adecă stăpân peste soarta sa.*

A urmat apoi earăși alți tirani, mici și mari, și earăși s'a osândit poporul a trăi pentru cărmă, în robia iobăgiei cu crunte robotă, iară când Horia cu tovarășii săi vor să spargă rușinoasa tablă neagră pe care era scris că poporul este pentru cărmă, a fost zdrobit în roată cu tovarăși cu tot. Roata a frânt două trupuri, dar' legea firei tot nu s'a schimbat, drepturile popoarelor au rămas aceleași.

Peste munți domnia pe atunci urgla fanariotilor (greci). Să scoală însă la 1821 Tudor Vladimirescu și pune în picioare poporul românesc, cerând cu arma în mână drepturile poporului de dincolo.

Prin vnzare, este prins și el și dat morții.

După acești premergători ai libertății națiunii românești, la anul 1848 se pune în flacăra tntreagă Europa, și prin revoluțiuni scoase din mâinile tiranilor stăpânirea popoarelor. Se scrie în legi: *cărma este pentru popor.*

Sântem acum în al 50-lea an al vremurilor noue, cu legile drepturilor... pe hârtie! Va fi dară vremea să ne uităm din când în când împregiur, să vedem cum stăm în faptă, cum se chivernisesc acele drepturi, la ce a ajuns poporul suveran.

Vă înfățișez aici o icoană a miseriei.

Marția trecută la marginea comunei Radna, pe Murăș era o ceată de oameni amărțiți, sdrențoși și murdari, gurile încleștate, obrazii galfezi și storsți, ochii împăingenați; își înfățișau înfricoșata foame. De trecea cineva pe lângă ei, se plecau până la pământ. Erau Rusneci din Tirnova-Marmației, dar' toți vorbiau românește, de toți cam 100, și toți bărbați. *Nu mâncaseră de 3 zile.*

Eată ce s'a întâmplat cu ei:

Prin părțile de sus, locuite de Ruteni, anul trecut nu s'au făcut grâne. Foametea s'a ivit dar' numai decât astă-toamnă. Oamenii au început a pleca în lume. Unii voiau să meargă în America, și-au și căpătat un întreprinzător care se-și ducă, însă solgăbiraele au pus mâna pe ei, și i-au reținut la casele lor. Era un fapt patriotic lăudat de foile ungurești că s'au mântuit atâtea suflete de oameni pentru patrie. Morți ori vii, n'are de a face nimic.

Nenorociții noștri din Radna sânt dintre aceia cari voiau să treacă în Rusia, ca să-și poată câștiga „pânea cea de toate zilele“.

Episcopul lor catolic, a făcut pașii pe la stăpânire, dar' stăpânirea a făcut atâtea de nu i-au ajutat nici cu un ban, nici chiar în chip de împrumut, ci a înăsprit rânduile să nu-i lase să treacă în Rusia. Va să zică și aceștia ori morți ori vii aici să rămână, căci așa cere stăpânirea.

Episcopul a făcut pentru ei ce a făcut, dar' pe toți nu i-a putut ajuta.

Hienele de speculanți i-au luat la ochi. Un agent jidovesc ti ademenște că ti aduce la lucru la ovreul milionar Munk, ce ține pădurile Slatinei de pe Murăș.

Inchee contract cu ei pe plată de nimica cu ademenirea că peste 6 săptămâni li-se va urca plata.

Infundă apoi 300 bărbați, câte 50 într'un vagon de vite și hai cu ei la Slatina.

Agentul s'a cărat apoi, cu provisia ce i-a adus acest bun gescheft. Până aici, unde plătește jidan pe jidan, totul merse bine.

Din plata ce o capătau, bieții rusneci nici ei nu se puteau hrăni, necum să poată trimite la cei lăsați acasă în gura morții. După împlinire de 5 săptămâni cer dar' urcarea plății făgăduită, dar' acum erau în cursă și ovreul nu vrea să audă de urcarea plății.

Cer dela notar să le exopereze bani de drum, căci să legătuesc împreună, să plătească, tot în zadar.

Istovii de muncă grea și traiu rău, pleacă apoi în cete. Întăia ceată de vre-o 90 bărbați o ia drumul peste Gurahonțului spre Beiuș. Din Aciuva notarul ti întoarce la porunca telegrafică a solgăbirăului la Gurahonț, unde oamenii sdrobiți de drum strigau după pâne, ear' solgăbirăul să scape de ei, le dă drumul. Până unde se vor fi putut trage pe calea bătută odată, nu știu.

Ceialalți o iau spre Arad. În Berzova, 90 dintre ei cad zdrobiți de foame. Nici de acestia nu știu ce s'a ales.

Restul de 90 și cât-va, bagsamă mai vinjoși, ajung apoi în starea în care v'am descris-o mai sus la Radna.

Bine înțeles nici unul nu avea carte de serviciu, căci vezi Doamne, speculanții de

aici nu sînt controlați numai cei din America.

Merg la solgăbirul cu pără contra ovreului dar' nu li-se dă dreptate. Solgăbirul cu pără contra ovreului, dar' nu li-se dă dreptate. Solgăbirul Lovich ce e drept, om crescut între Români, dela bunii părinți, avea mai mult simț omenesc decît șovinistic și așa umblă totuși să le ajute. A tot telegrafat la Arad la vicșpanul după rîndului, că în ce chip să-i provadă și trimită acasă, dar' toată ziua nu i'a sosit răspuns. Par-că fondul de excortă nu pentru aceasta este destinat. Însfîrșit solgăbirul de milă tot a făcut ce a făcut din a lui și mai alți oameni buni, așa că s'a ajuns de și-au cumpărat niște coji de pâne! Chipul în care mușeau în pâne și o înghițeau trîmurînd întreg trupul lor, era sfîșietor.

Vicșpanul se vede că n'a vrut să le dea nici un ajutor, căci Mercuri să ivesc căți-va pe strădele Aradului ca și niște umbre, căuțînd oficiul telegrafic să depeșeze acasă la Sighetul-Marmației să-i mîntuească.

Întreba în vorbă cu ei. Li întreb de pățania lor, și-mi încep îngrozitoarea descriere. „N'avem nimic, imi ziceau pe românește, toți împreună atîta măcar cât să trimitem o telegramă“. „Și ce iți face“ li întreb? „Nu știm, răspunse unul mai bătrîn, doară murim, că n'avem ce mânca“.

Și pe cînd să întimplă la noi aceste, tocmai cetese în ziare scrisoarea unui domn Ungur care fusese să vadă Bucureștii.

La gară, zice dumniului, te duce bagagiul la căruță un hamal, care începe a înjura ungurește. Fericit că aude graiu un ungurec, îl pune pe capră și începe a-l descoace că ce chinuri sufer Ungurii în țeară. Mai nainte hamalul cotește pe birjar care asemenea era Ungur apoi își aruncă o privire de batjocură de pe capră, ce pune pe gânduri pe domn. Dar' tot nu-i dă pace, hamalul acum-l întreabă cordiș „De unde ești domnule?“ „Din Ungaria fu răspunsul. „Așa“ zice hamalul cu un zîmbet batjocoritor, vroind să zică că „acum te înțeleg că vorbești așa“ și apoi li explică: că o fi bine și acasă, dar' aici e mai bine că poți cu ușorul câștiga și încă bani buni, nu ca acasă, și apoi nime nu te asuprește, poț' în dragă voe trăi liber.

Așa zice domnul ungur: „Mă întorseiui avînd cu totul alte vederi despre țara românească și despre libertățile de acolo“... Iată-vă deosebirea.

E de prisos să mai lungim vorba.

Stăpînirea noastră nu poate dormi de gândul cum să facă raiu pe pămînt socialiștilor îmbuibăți de pe Alföld, cum să le dea pămînturi printre naționalități, ca să le mîntănească de pe fața pămîntului, iar pe naționalități le lasă în gura foamei, pe ghiarele speculanților. Nu de mult socialiștii de pe Alföld ținură congres mare în Budapesta, și țin tot mereu congrese. Din foile ungurești știm că au și fond de agitație, dacă nu mîșel, fondul e acum de 60.000 fi. Ciudați săraci aceștia cari au atîta amar de bani pentru congrese și încă și fonduri de agitație de zeci și mii.

Ori doară Rutenii nu sînt fii patriei ca și socialiștii de pe Alföld? Ei nu plătesc contribuția din care se îmbuibă stăpînirea? Și ei nu-și varsă sîngele în războaie pentru patrie?

Suntem în pragul unui războiu. Foile ungurești au și adus vestea că planul e să se mobilizeze și arunce în foc mai nainte corpul de armată din Ardeal și Bănat, de cari se țin și comitatele ungurene locuite de Români, cum e Aradul și Bihorul, adecă întreg trupul românesc. Va să zică: cînd țara e în primejdie, atunci noi sîntem cei mai buni, iar în vreme de pace asmuțiți socialiștii voștri pe capul nostru.

Se pare dar' că noi sîntem numai scule pentru susținerea și apărarea stăpînirii, așa o umplută de tunuri, ear' drepturile suverane sînt păstrate numai pe o samă de oameni. Astăzi lăsați să peară de foame

Rutenii, mîne, de ne va ajunge o nenorocire, pe noi; ce o mai rămînea să mîntănească socialiștii de pe Alföld, căci țara e făcută pentru stăpînirea voastră și nu pentru fericirea popoarelor.

Nu e fericit maghiarul a zis mai deunăzi un fruntaș maghiar. Și toți ați și tresărit, dela mic până la mare.

Ei, și noi!

Ce să zicem noi?

Încetați a asmuța popoarele, dați-le pînea de toate zilele, deschideți-le poarta drepturilor deopotrivă, să avem o țară fericită, ca toți să putem zice că sîntem fericți. Altfel veți fi nefericiți și voi și noi, și se va implini zicala, că între doi ce sînt ceartă, se bucură al treilea, care nu este nici noi nici voi, ci dușmanul amîndurora.

Apa curge petrile rîmîn. Așa și stăpînirile vin și trece, dar' dar' poporul rămîne, și tot își va cere, ear' dacă nu i-se va da își va lupta cu luptă mare suveranitatea, adecă stăpînirea ce i-se cuvine după fire, peste avutul și viața sa. Un Christos nu va mai veni, dar' eroi populari în tot-d'aura se găsec.

Să nu uite această lege a firei cei-ce lasă ca în locul legilor drepte să stăpînească orgia și desfrîul.

Uncheașul.

Chestiuni bisericesti.

— Cronică locală. —

Vineri, consistorul a ținut ședință plinară, în care s'a discutat și s'au fixat zilele pentru alegerile deputaților din cler și mireni la sinodul eparchial.

Scrutiniul se va face în Dumineca Floriilor.

Sinodul parochial din loc pentru restaurarea comitetului și episcopiei parochiale se va ținea azi după sfîrșitul sfinteii liturghii.

Scrisoare din București.

București, 12/24 Febr.

Scrisoarea dlui Costinescu publicată în „Voința Națională“ nu admite, că d-sa ar fi atacat guvernul Sturza în motivarea moțiunii sale de încredere pentru actualul guvern.

„Voința“ însoțește scrisoarea cu unele observări și zice, că nu poate pune la îndoială bunele intențiuni, cari reeasă din scrisoarea dlui Costinescu.

Prin aceste incidentul e închis și Camera își urmează activitatea sa înainte.

— Cererea Ministrului de războiu a unui credit de 3 milioane lei pentru completarea depositului de patroane nu stă, precum se asigură în mod oficial, în nici o legătură cu turburările din Orient. Preste tot cercuirile politice de aici se arată puțin îngrijate de situația externă și nu se așteaptă noul complicațiuni.

— Aseară s'a dat la legațiunea engleză un prînz diplomatic în onoarea dlui C. Stoicescu, ministrul afacerilor străine.

— În Senat dl Moschuna își desvoaltă interpelarea relativă la legarea României cu Transilvania prin o soșea pe valea Jiului.

— Dl Aurelian, ministru-președinte, a avut astăzi prilej în Cameră a se pronunța în termeni foarte aspri în contra unei părți a presii bucureștene, care lipsită de cea mai mică scînteie de patriotism, găsește nimerit se ponegrească tocmai în aceste împregiurări armata română. Cu toate aceste dl Fleva a anunțat o interpelare asupra stării în care se găsește armata.

— Guvernul desminte știrea publicată de „Epoca“ că mai multe batalioane de infanterie au fost expediate sau au primit ordin să fie gata pentru a porni în Dobrogea, și că rezerviștii contingentelor 1884 și 1885 vor fi chemați sub drapel.

Războiul din Creta.

Cu toate împotrivorile marilor puteri, Grecii nu se lasă, ei țin cu orice preț să ocupe insula Creta. Regele Greciei a spus fără înconjur, că ori-și-ve vor face marile puteri: Germania, Rusia, Anglita, Italia, Austria, și Franța, El va asculta glasul poporului, ear' Grecii cer toți arme, să scoată pe Turci afară din Creta.

Dovadă că Grecii sînt hotărîți la toate, e și faptul că amîndoi fii regelui au pornit la luptă, unul să comande oștirile din Epir, ear' celalalt să conducă la războiu trupele din Tesalia, unde se și află în față cu Turcii.

Un rege războinic, care vorbește curajos împotriva tuturor puterilor și-și trimite pe amîndoi fii în războiu, — nu e lucru de toate zilele.

Mai ales cînd ne gândim, că în apropierea Greciei marile puteri au adunat 67 vase de războiu, pe care sînt nu mai puțin ca 396 tunuri, gata a-și vîrsa focul asupra Grecilor dacă în trei zile ei nu vor părăsi insula Creta. Ear' din parte-i Sultanul a chemat și el la arme întreaga oștire turcească.

Eată de altmintreli telegramele din urmă asupra acestei afaceri:

Petersburg, 27 Febr.

Guvernul rus a hotărît, ca în unire cu Germania și Franța pentru a împedeca războiul între Greci și Turci, să invite pe Greci ca în trei zile să-și retragă toate trupele din Creta. Dacă Grecii nu se vor supune, puterile amintite vor lua cele mai aspre măsuri, și anume vor închide portul Pireului, tîind astfel Grecilor drumul spre mare.

Londra, 27 Febr.

Ministrul Greciei a declarat că guvernul seu se învoiește a se intrupa planul făcut de Englezi: a se da Cretei autonomie și a se lua măsuri ca Turcii să nu le mai facă creștinilor viața nesuferită.

Pe de altă parte se asigură că Regele Greciei a scris principelui de Walles o epistolă, în care-i spune că-i este peste putință să-și retragă trupele din Creta.

Berlin, 27 Febr.

Toate foile publică articolul din „Hamburger Nachrichten“, în care prințul Bismarck își spune părerile asupra Grecilor. Îi ceartă rîu și zice că trebuie pedepsiți aspru pentru cutezanța de a tulbura pacea Europei.

Paris, 27 Febr.

Aici pe fiecare zi crește numărul celor căror le plac purtarea Grecilor.

Gladstone, marele bărbat de stat al Englezilor, a scris d'ascemeri o epistolă, în care osîndește rîu puterile cari nu s'au rușinat să tragă cu tunurile asupra Grecilor. Zice că ar fi o mișelie, a se ajuta Turcii în contra creștinilor.

Roma, 27 Febr.

În toată Italia se țin intruniri, în cari se laudă purtarea Grecilor. Eri a fost o mare adunare populară la Palermo, unde zeci de mii cetățeni au strigat să trăiască Grecia și regele ei George.

Carmen Sylva.

Mercuri s'a jucat la Teatrul Național din București o nouă piesă teatrală a Carmen Sylvei.

Eată ce serie „Voința Națională“ despre cele petrecute:

Aseară a avut loc, la Teatrul Național reprezentațiunea extraordinară dată de d-șoara Agata Bârsescu.

M. S. Regina împreună cu AA. LL. RR. Principele Ferdinand, Principeza Maria, Marele-Duce Ernest și Marea Ducesă Victoria au luat loc în loja regală din fața scenei, ear' doamnele de onoare și aghioțanții, precum și suitele Marilor Duci se aflau în loja regală de avant scenă.

Spectacolul a început cu piesa „Die Pflicht“ dramă într'un act de Heinrich Wrede) care a fost interpretată într'un mod perfect de artiștii anume angajați din Viena. D-șoara Agata Bârsescu, care juca rolul Marthei, a dat măsura strălucitelor mijloace dramatice ce le posedă și a fost foarte viu aplaudată.

După-ce s'a jucat o piesă, tot într'un act, care nu figura în program, și în care puternicul talent al eminenței tragediane a provocat, de asemenea un mare entuziasm, cortina s'a ridicat asupra dramei de Carmen Sylva: „Ullranda“.

Piesa a provocat admirațiunea tuturor spectatorilor; ea a fost jucată cu multă inimă din partea tuturor artiștilor; decorurile, precum și costumurile erau din cele mai potrivite timpului gigauților, în care acțiunea se petrece. Unele scene, foarte mișcătoare, sînt acompaniate de o muzică dulce, divină și răpitoare.

Piesa este un studiu asupra cultului popoarelor barbare de pe timpul gigauților. Eată subiectul ei:

Se așteaptă întoarcerea trupelor din războiu; toate fetele din oraș se roagă pentru izbînda alesului inimii lor.

O corabie se zărește apropiindu-se și strigăte entusiaste isbucnesc din inimile poporului, care aduce în triumf pe Woltmor, eroul învingător, capul armelor.

Cea mai frumoasă fată din oraș e prețul victoriei sale, și aceasta e Ullranda.

Alesul inimii Ullrandei e, însă, Arbogosi, care e adus în lanțuri și condamnat morței pentru nesupunere și conspirație în contra șefului.

Însă, pentru că s'a luptat vitejește, Woltmor dispune să aibă moarte mai deosebită.

El va fi sacrificat pe altarul zeilor, chiar de mîna Ullrandei, care va ține loc de preoteasă pentru această împregiurare.

Dacă Ullranda s'ar opune, ar fi condamnată a fi sclavă toată viața ei. Ullranda preferă sclăvia, de cât să-și omoare iubitul; dar' Arbogost pentru care nu mai există scăpare, deșteaptă curajul într'ansa, spunîndu-i că moartea venită prin mîna ei, i-se va părea mai dulce. Arbogost e sacrificat.

Trupele, cu craniurile dușmanilor în suțli, vin pe scenă. Toate fetele cîntă isprăvile iubitorilor lor; numai Ullranda stă tristă. Woltmor observîndu-i aceasta, Ullranda li răspunde: „vrei să cînt isprava asasinării amicului, fratelui tîu, al căruu sînge l'ai făcut să curgă pe treptele altarului?“

La aceste cuvinte, Woltmor ordonă să fie omorată. Mulțimea precipitându-se asupra ei, Ullranda se refugiază pe altar și toți rămîn nemîșcați.

În fața lipsei de curajiu a mulțimei, Woltmor se repede el însuși; dar' e străpuns cu aceeași spadă care străpunsese pe Arbogost. Furia mulțimei nu mai are margini și Ullranda e în primejdie de a fi sfîșiată; dar' preotul cel mare intră, în acel moment, stăpînește pe toți, și consacră pe Ullranda mare preoteasă.

Pe cînd cortina se lăsa încet, încet, și în sunetul unei muzici dulci, asupra acestei scene, sala întreagă isbucni în aplause și ovațiuni fără sfîrșit. Buchete și coșuri de flori se oferă eminenței tragediane.

După ce cortina se lăsa cu totul, muzica intonă imnul regal; toată sala se ridică atunci în picioare și toate privirile se îndreptară spre loja regală, pe cînd aplausele furtunoase nu mai voiau să înceteze. M. S. Regina, foarte emoționată, binevoi a mulțumi din cap, apoi se retrase în fundul lojei. De cinci ori artiștii au mai fost rechemăți.

M. S. Regina a primit, apoi, în loja sa, pe dumnișoara Bârsescu, pe care a felicitat-o călduros pentru modul cum a interpretat rolul Ullrandei.

REGELE CAROL I și REGINA ELISABETA

Prietenul cel mai de aproape și cel mai credincios al Prea Înălțatului nostru Monarch este Regele Carol I al României.

Semne despre această prietenie au dat și Unul și Altul: în vara anului 1895 Monarchul nostru a primit la Ischl pe Regele Carol cu o strălucire rară; ear' în toamna anului 1896, în luna Septembrie, pentru întreaga Românie au fost zile de neuitate sărbători cele în care Prea Înălțatul nostru Împărat le-a petrecut în România.

Dela Verciorova începând și până în București, ear' d'aici până la celalalt capăt al ferii, până la Predeal, tot drumul pe unde a trecut Înaltul oaspe, a stat înșiruită armata română și tot poporul român a alergat să salute pe puternicul prieten al României. Ear' în București s'au dat serbări cum nu s'au mai pomenit, dintre cari cea mai mare a fost ziua dela Cotroceni, pe al cărui câmp peste 30.000 soldați români au defilat falnic pe dinaintea M. Sale Monarchului Francisc Iosif I.

Regele Carol, al cărui portret îl dăm azi în suplimentul foii noastre, a fost ales Domnitor al României la anul 1866. La 10 Maiu, același an, El a și intrat în țară, unde a fost întâmpinat cu nespuse bucurie.

Înconjurat de bărbați înțelepți fără seamăn și cu profunde sentimente naționale, ca M. Cogălniceanu, Rosetti, frații Golești și Brătieni, ca să-i pomenim numai pe cei morți, Domnitorul Carol a avut bucuria să vadă țara înălțată curând la treapta de regat: aceasta după luptele pline de isbândă date pe câmpiile Bulgariei, la Plevna, Vidin, Nicopoli și în alte locuri, unde mai ales dorobanții au făcut minuni, atât de vitejește au luptat contra Turcilor, pe cari nu-i putuse înfrânge armile rusești.

Azi România este o țară a cărei prietenie o caută cei mai puternici stăpânitori, o țară care are nu numai o ostire feapănă, dar' și tot felul de aș-

zăminte ca ori-ce țară mare din Europa.

Regina Elisabeta a României, al Cărei portret îl dăm alături cu al Marelui Ei soț, pe vremea războiului din 1877—78 'și-a câștigat numele de „mamă a răniților“: singură lega rănilor soldaților și-i mângâia pe ei și pe neamurile lor. Ear' la Curte a introdus portul național, pe care-l îmbracă azi atât Ea, cât și cele mai mari boierese.

Mai mult este înse cunoscută sub numele de Carmen Sylva, sub care nume a scris fermecătoarele povești ale „Peleşului“, valca ce curge pe dinaintea frumosului castel regal din Sinaia, pe cum și alte lucruri, în cari se ocupă cu viața poporului român, făcându-ne astfel cunoșcuți străinătății.

Românii și Jidanii.

III.

Am zis, că însoțindu-ne, putem face lucruri mari, dacă nu chiar minuni, pe terenul neguțătoriei; fiind-că nimic nu aduce așa venit (dobânzi), ca neguțătoria!

Dar' oare ne vom pune pe lucru sau ba?...

Urma-vom pe frații nostri din Sibiu și Blaj, cari au înființat societăți de consum pe acții?...

Inteligența română din Arad, convocată prin d-nul Dr. G. Vuia, s'a întrunit în două rînduri, în una din școalele noastre, și s'a sfătuit mult asupra felului cum să se facă un consorțiu de consum pe acții.

S'a ales și o comisie care să se ocupe mai dinadins, mai din fir în păr cu afacerea și să pregătească un fel de plan după care s'ar putea mai ușor înființa societatea de consum.

Nu știm până acum în ce stă toată treaba, căci întruniri noi nu s'au mai pus la cale; sperăm însă că nu va mai întârzia mult.

Orașul nostru Arad este un centru românesc, din toate punctele de vedere. Aici sunt bolte din cari duc toți neguțătorii de pe sate îndepăr-

tate; aici se fac târguri mari și vestite, la cari vin Românii nostri din toate părțile; aici fac mai ales jidanii cele mai josnice târguiești cu țeranii nostri, croind ei prețuri la toate cele, și apoi luând marfa dela român — începând dela grâu, până la pui de găină, pe preț de tot mic — uneori mai ca în cinste.

În Arad deci ar trebui căutat a pune stavilă acestor stări în cari Ovreeii au tot negoțul.

Țeranii nostri muncesc bieții de ei „întru sudoarea feții“ de se istovesc de-alungul anului, până produc câtva grâu, cucuruz etc. Și nici nu 'l-a strins bine din câmp, când se și trezesc cu jupunul „jucuțaș“ (esecutorul) pe cap.

„Porția“ Nene, „porția“, strigă acesta, „că de nu, tot ce găsește, vând la tobă“.

Bietului țeran 'i-se face părul măciucă!

Se roagă ca de sfântul D-zeu, să-i dea rēgaz până vinde grăul.

Se silește deci să treiere, cu vreme fără vreme, să încarce carul cu grâu, să-'l aducă în piața Aradului ca să-'l vîndă să plătească „darea mare ce-'l apasă“,

„De stă sufletul să-'i iasă“!

Și aici apoi o pătesc bietul țeran: cumpărătorii sunt toți agenți jidani trimiși de stăpânii lor earăși jidani! Aceștia croiesc prețul, căci numai ei sunt cumpărătorii. Apoi la descărcare câte înșelăciuni, D-zeule! Până umblă bietul țeran să-'și caute dreptul, i-se uresce, îl prinde noaptea pe drum, se lasă de toate și se duce acasă păgubit și necăjit ca vai de el!

De multe ori nu-'și poate plăti nici porția, și n'are nici bucate!

Nu s'ar putea oare face în Arad și o magazină de bucate?...

Cei chemați să judece!!

Avem și până acum unde și unde pe sate prăvălii (bolte) românesci. Dar ce e mai trist și dureros ca aceea, că n'avem nici un sat românesc fără jidani!

Neguțătorii nostri români de pe sate cam greu se pot ferici în mijlocul năvalirilor jidane.

De unde să cumpere ai nostri negoț?... Dela Jidani! — Jidani dela orașe, cei cu oolte mari, toți stau în legături cu cei mici de pe sate, cari sînt așa zicînd, filialele lor, și așa toți lucră, mână în mână în contra neguțătorilor creștini.

În anii 1880 am fost pe valea Mureșului în satele Bêrzava, Căpruța, Dumbravița etc., la o alegere de notar.

În treacăt notez și aci, că notariatul cercual constă din 7 sate și erau 7 recurenți Români.

Românii din toate satele s'au grupat pe lângă un Român.

Dar' Jidani avînd candidatul lor au întervenit la pretor și acesta fi-rește a dat ascultare fiilor lui Israel: și pe nici un Român nu 'l-a candidat. — Astfel poporul necăjit s'a retras dela votare și trecînd prin două rînduri de baionete jendărmerești s'a dus în liniște la al sale, ear' Jidani au ales cu aclamațiune!

În satele acestea m'am interesat și de neguțatorie și am aflat în Bêrzava, un brav țeran, Alexa Bâlțean, în Căpruța pe dl Cosma, în Dumbravița pe dl Despa.

Acești 3 bravi Români țin pe acolo pept cu bogății jidani.

Am vorbit cu ei mult și 'mi-au povestit mult-mult despre năcazurile ce au zi de zi în lupta lor cu Jidani.

De-ar fi acum în Arad un consorțiu de consum, o boltă mare comună, neguțătorii români de pe sate 'și-ar prevedea boltele lor de aici și astfel s'ar putea scutura de Jidani, în caz de a fi în legături cu ei, și ar putea mai liber și mai curajos lucra în contra lor.

În zilele trecute am convenit cu mai mulți sodali — neguțători, Români de aici din Arad. Intre altele a venit vorba și de „gescheft“.

Toți se laudă, că le merge bine și că bucuros ar merge să deschidă boltă pe sate, dar' atunci ar trebui să se pună în legătură cu neguțăto-

În vorbă de dragoste.

— Moșneguț cu barba lungă, plete lungi și ani uitați, Dumneata, trecut prin multe, dumniata din cei umblați, Rogu-'ți marea bunătate, oare n'o să ști a-mi spune Pentru-ce mă ia cu rece și cu cald, și 'mi-se pune Ca un fel de ameteală, când îl vîd pe Stan Lăboiu? Mi-se duce la el gândul, — uit de casă, de răboiu.

— Ba oi ști să-'ți spuie, fetico; știe moșu, știe multe. Bine e de omul care și el știe să asculte. Păi, precum spuseși, te apucă toate alea, fata mea, Fi'n-că rodul, când se coace, nu mai poate 'n pom să stea; Ochi-'l vîd, inima-'l cere, gura-'l mușcă pe pofite; Omu'-atunci să mulțumește numai după ce-'l înghite.

Moșul tace; tace fata, să 'nfioară, ochi-'și pleacă, Un potop întreg de flăcări obrăjorul li înneacă. A 'nțeleș ceva și par-că înțeleșul nu-'i senin;

Simte sufletul că-i cere să 'nțeleagă pe deplin. Și 'nălțînd la moșul ochii curioși, plini de sîfal, li arată din sprîncene, că așteaptă lămureală.

Moșul pune-a ris din buze pe sub tufa de mustață Și-'i grăește: fată, fată, — când te scoli de dimineață, Și miroas-a primăvară, iei tu seama că pe flori Tremură grăunți de rouă, par' că's ochi strălucitori? Iac'asa, în tinerețe, stă pe inima ficioară Rana dragostei ce-adapă și hrănește, și 'nfioară...

Auzi tu privighetoarea spre Său' Gheorghe în pădure, Cum nevoe mare cîntă de frumos? Ea vrea să 'ndure Pe A-toate ziditorul să 'mi-o poată noroci Că din toate-ale vieții, să se 'n frupte a iubi. Cîntă-a dragoste, sireaca dornica privighetoare; Căt p'aci, privighetorul, uite-'l bate 'n aripioare.

Eac'asa cu tine, fată, — că așa e scris pe semne, Fată și flăcău să-'și placă ochii, gura și din semne, Să se cheme, să-'și asculte cîntec vechiu cîntat în gînd Înțeleș de dînașii numai, și să-'și facă 'n lume rînd, Stan Lăboiu, îți place, fată; Stan Lăboiu și el îți place, Unul vi-i de altul, — haide, vî iubii și bună pace!

— De! așa o fi, Moș-Ghindă, și de-o fi, 'mi-o fi pe vrute, Dar' de ce Stan dă năvală, haide-hai să mă sărute? Știe el de 'mi-i pe voe, și-apoi si eu de vreau? Ce-o fi astă sărutare, de 'mi-i frică să 'i-o iau, De 'mi-i frică și mai tare să 'i-o dau și eu pe urmă? Zău, moș — Ghindă, ce să fie, că la inimă mă scurmă?

— Măre fată hăi, în fire, toate-celea se sărută, Căci la asta le pornește o putere nevîzută. Sărutarea 'ndrăgostirei e ca vechiul aldămaș; Semn de dulce învoire ce nu lasă păgubaș; Sărutarea e-o pecete: când ai pus-o pe scrisoare Toate ce-ai scris e de credință; tot ce jurui, e-o prinsoare.

Nu te mai feri în lături, fata moșului, și-'l lasă: Sărutarea-i juruință că se face-o nouă casă; Sărutarea de logodnic, ca suveica de țesut, Poartă în făptura 'ntreagă al iubirii fir plăcut, Și așa se țese pânza în răboiul tinereții, Când săracul omul tîner gustă vrăjile vieții!

N. Rădulescu-Niger.

rii jidovi din Arad, și de aceasta se feresc.

Mai departe simt frații sodali, că publicul nostru românesc în toate boltele din Arad intră cu graiu străin, cu „jò reggelt“, „jò napot“ etc... și ei draguții n'au ocaziune în boltă nici măcar cu Românii să vorbească românește!

Iubiții noștri sodali au toată dreptatea!

Dacă publicul nostru românesc din Arad, apoi mulțimea din provincie ar intra în boltele Aradului cu graiul nostru Român, toți boltașii s'ar lua pe grije și ar căuta să țină sodali cari știu românește.

În acest mod ar fi siliți ca la publicarea de concurs prin foi, după sodali, să pună între condiții și limba română; ear' la astfel de posturi ar reflecta sodalii Români!

Să încercăm deci a folosi în bolte limba noastră și a îndemna pe toți a cere în bolte toate cele numai românește, că doară pe banii noștri cerem.

N. S.

Românismul în Macedonia.

„Gazeta Macedoniei“, care a început să apară, în București, scrie următoarele în numărul său (2) din urmă:

S. Sultana a binevoit să acorde un firman pentru clădirea unei biserici românești în orașul Crușova. Acesta e al doilea firman împărătesc dat până acum pentru biserica românească.

Prima biserică s'a clădit la Hrupișta.

De mai mult timp ziarul grec din capitală „Patris“ publică apeluri înflăcărâte și desperate către coloniștii greci din România, ca se vie în ajutorul revoluționarilor din Creta; ear unele ziare române au anunțat că ar fi plecat mai mulți voluntari pentru Creta. Credem că agitații de acest fel, cari ar fi de natură a slăbi raporturile amicale dintre România și Turcia, trebuie să înceteze. Ziarul grec „Patris“ se scuza, că ajutoarele ar fi destinate pentru săracii din Creta, cu toate că în josul apelului ce face figurează „Comitetul revoluționar Cretan“ și banii sunt expediți acestui comitet la Atena. Ne aducem aminte, că acum doi ani, când Bulgaria trimitea bande de insurgenți în Macedonia cum guvernul român a oprit ori-ce agitație bulgărească făcută aici în favorul mișcării insurgenților bulgari.

Sperăm că și de astă-dată guvernul român va lua aceleași măsuri în contra Grecilor, căci nu vede el oare că favorizând mișcarea grecească din Creta, favorizează și bandele elenice din Macedonia, și prin urmare se lovește în însăși existența neamului românesc din Macedonia?

Nu ne putem opri însă de a nu releva atitudinea unei părți din presa română, care uitându-se pe sine însăși și interesele poporului pentru care scrie, se face ecoul agitațiilor grecești. Pe noi Macedonenii, această atitudine ne descurajează și ne mănește adânc.

Din vremurile bătrâne.

IV. Pentru cetatea Vilagoșului.

Dugonici Andras învățător (profesor) al crăcștii universității ungurești din Peșta și secretar, în cartea sa Etelea numită, arată, că s'ar fi zidit cetatea Vilagoșului sub Árpád, Huba, Tuhutum, Giulia și Zoltán vitejii ungurești; ei a grai după cuviința bine este, cum-că venirea Ungurilor în țeara aceasta a fost în anul 803 după nașterea lui Christos, atunci cetatea Vilagoșului a fost în bună stare.

Eară mai 'nainte de acestea știm, că au biruit în părțile acestea Dacii, Goții, Sarmisii, Berov, Cotir și Decebal numiți Crai mai înainte de împărații Romei, și au zidit cetatea Vilagoș, Dezna, Soimușul, Tot-Varadul și Deva în Ardeal.

După aceea câtă-va vreme trecând, Traian împăratul Romei a ucis pe Decebal craiul și pe toți oamenii lui Decebal 'i-au gonit, și din Roma și de pe aiurea atunci mai virtos s'au așternut aicea. După aceea Claudius stând Craiu în Ardeal, și-au zidit cetatea Claudionopolis, adevă Clujul, pe numele său; după aceea Grecii, Hunușii și Gotușii 'i-au biruit, și earăși peste puțină vreme a venit sub stăpânirea Ungurilor, dela care s'a și numit apa Mureșului până în Etele, Tălcuz, carele se află scris în cărțile lui Orodî Pavel, secretarul craiului Belei întâilea.

După aceea aflătoarele locuri sub Vilagoș s'au deschilinit și s'au numit varmeghii, de care mai virtos scrie Beliuș Matiaș, cum-că din dealul Vilagoșului până în Tisa s'au chemat

Câmpul Giulei pe numele vezirului Giulei, carele a stăpânit după moartea lui Tuhutum, Voievodul Ardealului, cu nepoata lui Árpád vizirea, pe a căreia nume s'a chemat dealul cu cetatea Vilagoș; adevă Lucia, cuvânt latinesc, pe care fată a vrut Zalanfi a o lua de soție, dar' întâmplându-se pricina morții, o a lăsat de tot; pentru care scrie înțeleptul Dugonici Andraș în cartea sa Etelea, cum-că în vremea aceea au fost multe răscoale, și pe mulți, cari au, perit 'i-au îngropat unde 'i acum satul Șiria.

După aceea Temiș-Ban sau Optum numit povățitorul Românilor și al Sârbilor, au biruit dela cetatea Vidinului până la apa Almașului în Ardeal. Acest Temiș-Ban a fost frație cu Glad numit vizir din neamul lui Gol craiului românesc, carele viind cu norodul său pe lângă apa Mureșului cătră Cianad în câmpul Oroșilor s'au biruit de Unguri.

După aceea Doboca vizir, având un fecior foarte iscusit pe carele 'i-a ucis Optum, pentru care Doboca vizir a zidit mănăstirea Cianadului în cinstea marelui mucenic Georgie, zidindu-o în anul dela Christos 1038, așezând călugări Vasiliteani într'insa.

Sub stăpânirea și biruința lui Optum vizir fiind tot locul acesta a ținutului Vilagoșului, și acel Optum vizir a locuit în cetatea Cianadului Maruzina numită.

După aceea s'a sculat Cuș Capulciu, craiul Tatarilor asupra Vilagoșului, și multa robie făcând creștinilor, și versări de sânge, în zilele Sfântului Laslo Craiu, pe cari Lampert, frațele Sfântului Laslo craiului, 'i-au bătut, imputerându-se S. Laslo *ad duellum provocando* chemându 'i cu celuiș la Temeșvara, însuși cu a sa sabie 'i-au ucis sub craiul Bela al II-lea.

După aceea a venit Vilagoșul sub stăpânirea Orodului, de unde își trage Aradul numele, care oraș a fost, unde este acum Glogovațul satul nemțesc, într'u care s'au tăiat 68 de prepoși sau donni, cari au fost pricina orbirii craiului Belei al doilea,

și domnilor acelora tându-li-se capetele, trupurile lor le-au îngropat în cinci holumburi, care până astăzi se ved întregi, la satul nemțesc Glogovaț, în slăvita varmeghia Aradului.

Întru aceea vreme a fost întreg Vilagoșul, și popii Apaturșag de Lucentia au avut trei biserici, unde 'i acum așternut orașul Vilagoș, ale cărora pereți și zidurile până astăzi se ved.

După aceea în anul 1241 în zilele Belii al IV-lea craiul, Tatarii au robit cetatea și împregiurul Vilagoșului, ear' orașul 'i-au ars, și așa nezabovind, în anul 1319 sub Carol întâileu craiu, earăși s'a întemeiat Vilagoșul, și așa fiind până urmarea lui Matiaș craiu, căruia 'i-a fost tată Huniadi János, vestitul vizir, care a fost născut din Morsina Ileana, fata unui boier din Țeara-Românească, în vremea când a umblat Zigmond Craiu pe acolo, fiind veduvou făcut, și avea fată a fost a boierului Morsina numit,

pe care a îndrăgit-o Zigmond craiul acesta, cât dându 'i inelul său cel crăiesc, ca, de va îngreia și va naște fecior, să 'l ducă la Buda în polata crăiască. Și așa Ileana născând fecior și botezându 'l, 'i-a pus numele Iancu, pe carele la Buda aducându 'l, când a fost pierdut locul, ce se chiamă acum Soborșin, a stat Ileana, și vrând a spăla scutecele pruncului, după-ee a descălecat jos, a dat pruncului inelul cel crăiesc în mâni, ca să se joace, până va spăla în apa Mureșului scutecele; eară un corb viind a răpit inelul dela prune, și plângând pruncul, a băgat de seamă muma-sa Ileana, și căutând a vedut corbul sburând și așezându-se pe creangă într'un copaciu, și scoțind arcul a săgetat corbul, apoi luând inelul, ear' 'l-a pus în deget.

De atunci s'a numit Huniadi Ianos, sau Iancu latinește, *Corvinus* Ianaș. Și sosind la Buda, a cunoscut Zigmond craiul pe Ileana, mai virtos vându-și și inelul la dînsa, care 'i-a fost dăruit în vremea, când umblase Zigmond în țeara Românească. După aceea o a cinstit cu cetatea Hunead

HORA NOUĂ

Ardelean, Bucovinean,
Ungurean și Bănățean,
Hai cu toți mâna se dăm
Hora nouă se jucăm!

Să lăsăm ura de-oparte,
Să jucăm frate cu frate,
Se crepe dușmanii 'n două
Vezându-ne 'n hora nouă!

Din Sătmar la Seghedin
Sună graiul de Român,
Din Bihor până 'n Banat
Românul s'a desteptat!

Dar' s'aud din când în când,
Glasuri triste resonând:
Că unii dintre Români
'Și-au dat mâna la străini.

Cine să 'ncrede 'n străin,
Sece- 'i inima din sîn;
Pieară- 'i tot ce are bun
Să rămâie un nebun!

Adă mâna mări fătate
Pentru sfânta libertate
Și de azi una să fim
Horă nouă să 'n învîrtim!

Haidaiți toți câți sînteți frați
Și în horă vă 'nșirați
S'arătăm că ne iubim
Hora nouă învîrtim!

Cine 'n horă n'a intrat,
Mance- 'i câinii inima,
Și căsuța pustia
Să nu mai știe de ea,

Nicu Stejerel.

Poesii populare.

Am o mândră, nu o sută,
Toți voinicii 'mi-o sărută.
Arză- 'i cisma pe picior
Că eu nu- 'i mai pot de dor,
Arză- 'i cărpa de pe cap
Că eu nu mai pot de drag.

Mândra mea de astă-vară
Mă roagă s'o iubesc eară,
Eu 'i-am spus că n'o iubesc
C'am pus gînd Dumnezeesc
Și vreau să mă spovedesc
La popa din Dobrițin
Că face slujba deplin.

Păcurari cu oi bălute
Căpățatu-v'ați draguțe?
Ear' de nu v'ați căpățat,
Hai, că neica m'a lăsat.

Totă lumea- 'mi zice mie
Că eu 'ți- 's ibovnic ție.
Toată lumea mă vorbește
Că sînt lotru de neveste.
Nu sînt lotru de neveste
Ci- 's tălhar de fete mari,
Unde ved un droiu de fete
Trec din apă, mor de sete.

Sub tufa de păducel
Șade-un tinăr voinicel
Și mere mândra la el
Cu turtița caldă 'n sîn
Cu cupa plină de vin.
Mândra zice: Na de bea!
Nici n'oiu bea, nici n'oiu mânca
Până nu te-oiu întreba:
Decând am plecat din sat
Căți voinici te-au sêrutat?
Căți voinici, bade-o ca tine
Toți m'or sârutat pe mine.

M. Vasu (Arpașul-de-jos).

Frunză verde de sînfiu¹⁾
Eu iubesc pe cine știu,
Iubesc gornici și chineji,²⁾
C'acea sînt mai aleși

¹⁾ dela ung. szegfiu.

²⁾ chinez = jude.

Drag 'mi badea, nu baș 'nalt
Mândră cărpă m-o luat
Aș purta-o pe uliță
Nu cutez de chinejiță.
Aș purta-o 'n păduriță
Dar' mă tem de gorniciță.

Mândruța cu păru creț
Te cunosc numai pe mers
Pe mersul picioarelor
Pe purtatul poalelor,
Că tu porți poale curate.
Inima- 'mi de jumătate
După tine nu mai poate.

Floare crescută 'n păhar
Badea meu tu păstorar
Ș'ar veni, dar' n'are cai.

Vino bade pe picioare
Că ești tinăr ca ș'o floare
Vin'o calea jumătate.

Jumătate-oi veni eu
C'asa 'lăsat Dumnezeu:
Să 'mpărțim noi calea 'n două
Să facem dragoste nouă.

Culese de I. Furdianu, din jurul Lugoșului.

din Ardeal, dându-i mulți bani o a făcut rudă mare prin toată Țeara-Românească, dela care până astăzi se trage țimiriul țerii Corbul.

Dela Huniadi Iănoș s'a născut fierul Matiaș, care după craiul Laslo al IV-lea a stătut craiul unguresc în Buda, și mai având un frate guvernator tot aceleiași țeri, Silaghi Mihaiu, care pismuind lui Matiaș Craiu, cu vicleșug a vrut a se bate cu el, ei înțelegând craiul Matiaș, l'a prins, și închizându-l în cetatea Vilagos a fost arestat. Dară comandantul cetății Labantlan George numit, după câteva vreme mergând la Buda pentru luarea răspunsului: perde-l-a pe Szilăghi Mihaiu ori ba;

Și zăbovindu-se vre-o 5 zile, de socaciul seu cu vicleșug s'a slobozit Silăghi Mihaiu, și sculându-se cu războiu a luat cetatea Vilagoșului dela Matiaș Craiu.

Dară fiind-că tocmai atunci s'au fost sculat Turcii asupra țerii ungurești, și întimpinând pe Silaghi Mihaiu l'a prins și ducându-l la Stambul, altminterlea Țarigrad, i'a tăiat capul.

După aceea earăși în anul 1442 a descălecat pe Vilagoș Taloș Frenț, după aceea George Despota Sărbesc și eară în anul 1500 Marcu Brancovici, după aceea Pongrați Bemie. După aceea în anul 1595 Batori Zigmund din Ardeal, eară în anul 1600 Temiš Ban, Borbi George, acestia au biruit Vilagoșul, Aradul, Șoimușul, Bancuta, Nadlacul și altele, până în vremea lui Rakoși Georgie, dela care până astăzi să află vii, precum: la Mocre și la Galșa.

Având multe bătăi cu turcii s'a și pustiit cetatea Vilagoșului, mai virtos după-ce s'a făcut la Arad cetatea cea bătrână mutându-se cătanele din Vilagoș la Arad, după-ce au spart Turcii Vilagoșul cu tunurile din dealul Horle, numit în anul 1711, și așa a rămas și să vede până astăzi.

După aceea târzie vreme Grof Grașalcoveci Antal a fost Fișpan, apoi Edelspacăr, Bohuj, Lovas, arânduș a două domnii țimioriu.

PARTEA ECONOMICĂ

Urzica.

Urzica se poate cultiva în toate pământurile. Urzica se înmulțesc prin sămânța care se sămână în luna lui August și Septembrie, în pământuri bine preparate și în rënduri depărtate unele de altele, de la 10—15 cm. Cătățimea de sămânță ce se seamănă la un hectar, este de 10 kgr. În alte țeri, unde urzica se cultivă pentru hrana animalelor, sămânța se găsește la comersanții de semințe, sau că agricultorii și le procură ei singuri, recoltând aceste semințe de la urzicele cari cresc în stare sălbatică, cari le seamănă pe suprafețe mai mici, așa că cu timpul și pot avea pîntr'o bună cultură și îngrijire, toată sămânța trebuincioasă la cultura acestei plante pe suprafețe mai mari.

Sămânța de urzică fiind tare măruntă, e bine ca să se a mestice cu nisip când se seamănă, cu ast-fel să se poată mai bine imprăștiu pe suprafața locurilor sămănate.

Îndată ce dă primăvara, urzica începe să crească cu multă vigoare, și nu cere nici o lucrare de întreținere, așa că într'un an se poate cosi de 5 ori. Primul an producțunea este mai mică de cât în anul al doilea, și în al doilea mai mică de cât în anul al treilea, etc. La cositul urzicei nu trebuie să se aștepte până când tulpinele au ajuns de 1 metru de înălțime, fiind-că în cazul acesta, fânul are să fie de o calitate inferioară, de oare-ce tulpinele ajunse la înălțimile arătate mai sus, devin prea bătoase. Urzica se poate da ca hrană vitelor în stare verde, în cazul acesta însă trebuie să lăsăm ca să se oflească puțin la soare, chiar la umbră, cu scop ca perisorii de pe frunză și tulpină să nu aibă nici o acțiune vătămătoare asupra buzelor și a gurei animalelor hrănite cu această plantă. Urzica tăiată și lăsată la soare sau la umbră v'r'o câteva ore, își pierde acidul formic care este prea volatil, și în cazul acesta dă un bun nutreț pentru animale.

În această privință, economistul abate (preot) Rozier, se exprimă ast-fel:

„Vacile de lapte care se hrănesc cu mult nutreț de urzici, dau mult lapte, și laptele multă smântână și unt de un bun gust și de culoare galbenă atât vara cât și iarna. Animalele hrănite cu foi de urzici, se îngrașă mai ușor și nu sunt așa lesne supuse la boale, nu numai atât, dar s'a mai constatat, că chiar boalele lipicioase nu se ivesc printre animale.

Când se cosese urzica, și când timpul este cam umed, este bine a o amesteca cu

nutreț uscat, ca ast-fel să și piardă mai ușor umezeala ce conține.

Iată cum se întrebunțază urzica în Elveția și Olanda pe timpul de iarnă:

Se pune o cătățime de fân de urzică într'un hărău, peste care se toarnă apă căldică și se mai pune și puțină sare de bucătărie: după ce s'a udat bine, se scoate și se amestecă cu trifoiu sau cu țărițe, și ast-fel se hrănesc vacile de lapte mai cu seamă; iar apa care a fost întrebunțată pentru udarea fânului de urzică, se dă vitelor de o bea.

Li noi la țeară se scie că urzica servesc la hrana porcilor, și a păsărilor de curte, și chiar la îngrașarea lor.

În privința urzicii un învățat mai scrie: Pe timpul înființării școlii agricole de la Grignon, urzicele erau atât de multe în parc, în eât s'a putut tăia de mai multe ori, hrânindu-se în timp de 2½ luni toate vacile și porcii stabilimentului. Animalele a fost bine întreținute cu acest nutreț verde, s'a putut observa că vacile au dat mai mult lapte și de o calitate mai bună. Urzica, joacă un rol însemnat și la hrana păsărilor de curte, de oare-ce contribuie la înmulțirea și mărimea ouălor, și păsările se îngrașă mai ușor. În cazul acesta, urzicile trebuie date ca hrană păsărilor de curte tăiate mărunt, apoi fierțe și amestecate cu mălai sau cu țărițe. Germanii, mai cu seamă, întrebunțază urzicele la îngrașarea găstelor, care lucrare începe de la August și ține până prin Octombrie, fiind-că de la sfârșitul acestei luni, lă gâște încep a se desvolta simțul împerecherei, și în cazul acesta gâștele se îngrașă foarte greu.

Se scie că puii de curcă se cresc cu multă greutate și cer multă îngrijire până când sunt mici. Urzica este pentru acesti pui bază de nutrire. Urzicile tăiate, apoi fierțe și amestecate cu gălbenuș de ou, este tot ce poate fi mai bun pentru hrana puiilor de curcă.

Sămânțele de urzică, de asemenea pot servi la hrana păsărilor de curte, ca și meul, orzul, ovėsul și hrîșca etc.

Din rëndurile de mai sus rezultă, că urzica care crește în stare sălbatică, și care este desprețuită de mulți cultivatori și considerată mai mult că o plantă vătămătoare, nu merită acest dispreț, fiind-că aceas'a plantă se poate număra între plantele de nutreț, a căror valoare nu se poate nega.

În privința urzicii ca plantă de nutreț pentru vite, agronomul Isidore Pierre zice:

„Urzica ordinară, poate să fie considerată ca un excelent nutreț verde, când se lasă ca să se oflească la soare sau la umbră; după ce s'a cosit, ca să i-se mai micșoreze acțiunea ce secretează foile”.

Dintre agricultorii, aceia cari întrebunțază mai mult urzica pentru hrana vitelor, și în special vitele de lapte, sunt cei din Elveția și Olanda, însă acești agricultorii, nici odată nu întrebunțază urzica singură, ei totdeauna amestecată cu alt nutreț și cel puțin cu a cinquei sau a șasea parte, adecă la cincii părți de fân de urzică, să se pue o parte de trifoiu sau fân de alte plante. Se pare că în cazul acesta urzicele pentru viața animalelor sunt mai bune decât în cazul când s'ar întredunța urzica singură.

Contra beției.

Învățatul profesor din București, Dr. Obregia a ținut Joi, la 30 Ianuarie la Ateneul Român o conferență, arătând marea stricăciune pe care o face în poporul român rēul obiceiului de a bea rachiu.

Dr. Obregia a arătat, că alcoolul (spirtul), care înainte cu 150 ani nu era cunoscut la nici un popor, azi a ajuns să fie băut cu atâta patimă între Români, în cât numai în Țeara Franceză să bea mai mult.

De când se bea atâta, Români dau îndărăt în ceea-ce privește sănătatea. Pentru-că numai de atunci numărul celor oficioși, precum și a celor atinși de alte boale grele, a crescut. În deosebi boala de inimă și nebunia este ceea-ce se ivește pe urmele bețurii de rachiu.

După ce Dr. Obregia a adus în privința aceasta o mulțime de pilde de prin alte țeri, a arătat cum în România de 40 ani încoaci, până la 1886, nebunia și alte boale au crescut în măsura alcoolului (spirtului) băut. La această dată însă guvernul român a pus dare mare pe spirt și astfel împuținându-se numărul celor bețorii, a început să scadă și casurile de boală; din 52 la sută, cât erau înainte, au scăzut anume la 30 la sută.

Și azi însă se bea destul în România, ceea-ce se poate vedea și din faptul că în România sunt 20.000 cărciumi. Se bea anume pe an (1896) 46 milioane litri, vine deci 9 litre pe un om, socotindu-se femeii și coplii.

În trecut, la Turci Mahomed a oprit prin lege bețurile spirtoase; iar

Cată boală-i pe sub soare,
Nu-i ca dorul arzătoare,
Că dorul unde se pune
Face inima cărbune.

Cată boală-i pe sub lună,
Nu-i ca dorul de nebună
Că dorul unde se lasă
Lacrimilor face casă.

N. Gruescu, dulgher (Reșița).

(Din Săuila de pe Câmpie.)

Ne iubim mândro, iubim
La luat să nu gândim,
Că noi atunci ne-om lua
Când maicăta-o număra
Ierbile de pe-un hotar
Și paele de pe-un car
Fruzele din nouă nuci,
Penele de pe trei cucii
Părul de pe trei cai murgii.
Poate-atunci, și nici atunci,
Când a face jugul muguri
Din tânăla-or crește struguri.
Poate-atunci și nici atunci,
Când a crește grău în casă
Și-a bate cu spicele 'n masă
Când a crește grău 'n tindă
Și-a bate cu spicele 'n grindă,

Când a face plopul nuci
Și răchita mere dulci.

Valer Cămpeanu.

(Din Săuila de pe Câmpie.)

Nu 'mi-a dat socru nevastă,
Ci 'mi-a dat ruja 'n fereastră.
Nu 'mi-a dat soacra muiere,
Făr' 'mi-a dat faguri de micre.

Cine-a stricat dragostile
Mânce-i grăul pasărilor
N'aibă pită-aleasă 'n masă
Nice tigneală în casă.
Fie-i masă ulița
Și hodina temnița.

Culesse de G. Russu, econom.

CHIUITURI

(Săuila de pe Câmpie.)

Cātu-i fata de micuță
Sare 'n sus ca 'și-o broscuță.
Când își vede drăguțu
Sare 'n sus ca mățucă.

Mândra cu șurț de mătășă
Ar fi bună preoteasă,

Sărăcia nu o lasă,
Nēcazu rēu o apasă.

Valer Cămpean.

(Din Coroia (Bihor).)

Tuca-te-aș
Săruta-te-aș,
Dela măta furate-aș,
Nu te-aș fura cum se fură
Ci te-aș fura pe obloc¹⁾
Ca să-mi fie cu noroc;
Nu te-aș fura cum se fură
Ci te-aș fura pe fereastă,
Ca să-mi fie mie nevastă.

Vai de mine mor de cald
Și n'am apă să mă scald
Este-un tău²⁾
La fâgădău
Acolo m'aș scaldă eu.

Mă dusei la coasă 'n rit,
Cosii iarăși și pământ;
Vězui pe buha venind
C'un cap mare strofocat,
Aducându-mi de mâncat:
Și Dumnezeu să mă bată

¹⁾ fereastă. — ²⁾ lac, hălț.

De-am îmbucat nici odată,
Că vězui țărița lată
Ca și mucșea la lopată.

SNOAVE

„Măi Țigane, mănănci tu urdă?
— Căt de multă.
„Dar' caș?
— Căt de drăgălaș.
„Oile voești să le păzești?
— Mai zică și altul, căci eu am zis destul.

Un Țigan s'a dus cu colac la nașul său,
că așa e obiceiul de bătrâni.

Nașul său ti făcu cinstea să-l așeze la masă.

Țiganul începu să mănânce cu o poftă
ca a lupului și numai... carne.

Nașul, speriat că finul ti culege cele mai
bune bucăți din blid, ti zise:

„Mănăncă și zamă...”
„Mulțumesc că e bună și carnea”, rēs-
punse drăcosul țigan.

Vasile Perea și Pavel Sumeria.

Carol cel mare pedepsea aspru pe cei ce se îmbătau: îi despoia și îi bătea cu nuiete în mijlocul pieții.

La noi în Țeara-Ungurească, unde de asemeni se bea mult, dacă nu sunt legi cari să oprească băutura de spirt prost ovreesce, ar trebui ca să ne păzim înșine a cădea în această urită patimă.

Să facem cum au făcut mai mulți parochieni ai dlui Dr. V. Lucaciu: *s'au asociat și au jurat înaintea preotului lor că nu vor mai călca în cârcimă și nici vor aduce d'acolo beutura.*

Îngrășarea pământului.

Gunoii meșteșugit se știe, că nutrește pământul fără să aibă însă vre-o înfrurire asupra însușirilor pământului, din contră: pământul lutos îl face și mai tare, mai compact.

De aceea nu se poate recomanda pentru acest scop. Bun e numai gunoiul de grajd, bine putrezit care nu numai că îngrășe pământul pe 2—3 ani, dar' chiar pe cel mai sec și rece, îl face pufos și îi dă căldură.

Dacă voim să-i mai înmulțim părțile nutritive, e bine să-i adăugăm și gunoiu meșteșugit, care acum se capătă pe preț mic la diferite fabrici.

Pregătiri rusești.

Știri ce sosesc din Rusia spun, că în împregiurimile Odesei, pe peninsula Kim și în Caucaz, de o vreme încoace e o mișcare militară neobicinuită. Zi de zi vin dinlăuntrul împărăției, cu trenurile, oficeri de rang înalt și oficiali. Deja de mult erau mișcări agitate în cazarme, în oficiile publice, la poștă și telegraf, cari toate lăsau a se presupune că se pregătesc lucruri mari. În sfârșit acest lucru s'a adevărit în zilele astea. Și anume comăndele militare din Odessa și Tifis au primit îndrumări, ca *fără întârziere să cheme pe toți rezerviștii, la „manevre“ de iarnă.* Ear' direcțiile trenurilor din Odessa, Iekatarinoslav, Hasbek și Tifis, au primit ordin să fie în pregătire un număr mare de vagoane gata de transportat trupe.

Corpurile de armată VII dela Sevastopol și VIII dela Odessa, în virtutea unui ordin de mai înainte, stau deja mobilizate gata.

E băător la ochi, că toate corăbiile de comerț și de transport (le unei societăți comerciale, au fost comandate să vie la Odessa, unde au să stee ancorate până la ordine mai departe.

Pregătiri foarte serioase și febrile se fac în întreg Caucazul și în provinciile ocupate rusești.

Ear' hotarele Armeniei, sunt deplin inundate de cavalerie rusească!

În Batum, cel mai însemnat punct din provinciile ocupate, încă se lucrează cu zor. În toată ziua câte patru corăbii mari de transport, pleacă spre Odessa, încărcate cu petrolu și cărbuni de peatră.

Tot în Batum s'a instalat un serviciu postal cu porumbi, cari au menirea a ține mereu legătura între Odessa și Sebastopol.

Dela sate.

Din Fenlac, primim o lungă scrisoare asupra despărțirii bisericesti dintre Români și Serbi. După o luptă, începută încă la 1879 de preotul Moise Babescu, și în urma mai ales a stăruințelor și purtării de grijă a P. S. Sale domnului Episcop Mețianu, prin sentența Curiei din Budapesta, România au dobândit toată averea (21.227), având

însă a plăti în rate, cinci ani de-arîndul și Sârbilor suma de 10.613 fl. Parochia a fost apoi, în chipul prevăzută de legile bisericești, pusă sub episcopatul Aradului prin dl Dr. Traian Puficiu, protopop al Temișoarei, și dl Lengher, secretarul consistorului. Ear' aceasta nu fără luptă, căci Sârbii din comună s'au împotrivit din resputeri, Românii au ținut însă strîns unii cu alții și astfel au biruit.

Pentru a se vedea ce comună bogată este Fenlacul, e destul să se arate că:

1. Mica Hodoșan, are avere de 16.000 fl., (este și jude comunal prim).
2. Pavel Pecican, 25.000 floreni.
3. Madra Popoviciu, 13.000 fl.
4. Ioan Ristin, 7.000 fl.
5. Nica Iosif, 9.000 fl.
6. Dragoiu Bota, 7.600 fl.
7. Avram Frențiu, 5.500 fl.
8. Cusman Ianoși, 5.500 fl.
9. Mia Lipovan, 12.000 fl.
10. Laza Tumdre, 2.000 fl.
11. Petru Farabaș, 6.000 fl.
12. Arsa Lipovan, 5.500 fl.
13. Sava Vucă, 5.600.
14. Arsa Selegian, 4.500 fl.
15. Ioan Oltean, 12.000 fl.
16. Petru Ardelean, 3.500.
17. Petru Popoviciu, 3.600 fl.
18. Iosa Bireu, 2.600 fl.
19. Senta Caraneanț, 5.000.
20. Iosa Miklos 6000 fl.

Din Boroș-Ineu primim plângeri în contra fisolgăbirului Monti János și a notarului Straser Péter, dintre cari nici unul nu arată iubire pentru poporul asupra cărui sunt puși să administreze. Îndeosebi fisolgăbirul este chiar aspru cu oamenii și prin comune nu suferă să fie primari și jurați Români cu inimă, ci pune oameni d'ai lui, dintre cari mulți certați cu legea. În Ineu de opt luni nu-i primar, pentru-că pe Nicolae Steficiu l'a destituit, din cauză că a grăit dreptate; plăieși a schimbat vre-o douăzeci. Acum de curând a pus pe fostul gornic Petru Sav, care fiind ca slugitor de țarină a băgat oameni la pedepse mari. El a fost de altfel în temniță la Seghedin și la Arad.

FELURIMI

Cea mai veche universitate din lume. Cea mai veche universitate de pe pământ e universitatea din Fez, Marocco, universitate numită Keruină, fundată în veacul al 11-lea de Fatma cea sfântă, o femeie bogată din Kairuan, Tunisia.

Ea nu e numai prima universitate, dar' în veacul al 11-lea și al 12-lea, a fost aproape unicul izvor la care veniau să se adape arabii și creștinii însetați de știință. În epoca aceasta (și până la fundarea universităților din Paris, Oxford și Cambridge) se aflau, la universitatea din Fez, studenți andalusieni, francezi și chiar englezi, precum și studenți din Tunis, Egipt, Tripolis și Congo. Ea a fost și focarul occidental al teologiei musulmane.

Din punctul de vedere științific cursurile universității acesteia nu erau așa de superioare, după cum s'ar crede. Cea mai mare parte a studenților cari veniau acolo abia știa scrie și citi. Ei învățau în școala primară abecedarul; mai târziu sub direcția unui *taleb* savant învățau pe de rost câteva verseturi din Coran. La aceasta se mărginea, de obicei, toată instrucția pregătitoare. Cu toate acestea mulți elevi au devenit jurisconșulți erudiți.

Actualmintea, numărul studenților din Fez e cam de o mie, dintre cari vre-o 400 burșieri; aceștia sunt trimiși din toate părțile lumii musulmane pentru a deveni profesorii, prooții și judecătorii concetățenilor lor.

Musica și părul. Un statistician din Anglia s'a ocupat mult timp cu chestia influinței muzicii asupra căderii sau creșterii părului aceluia, cari să îndeletnicească cu ea.

Rezultatul cercetărilor sale e următorul: Compositorii stau mai rău; 11 la sută dintre ei rămân fără păr; proporția aceasta nu o întrec decât doctorii dintre cari 30 la sută le cade părul capului.

Pianul și vioara au o influință binefacătoare asupra părului. Aceasta o dovedesc pletele bogate ale pianistilor celebri; Paderewski, Dawson, Borwisch, Bird, Sauer, Capelnikow, etc., și ale violiștilor vestiți: Sdaye, Hesss, Pablo, Sarasate, Tivoda, Ioachim, Betteman și Burmeister.

Nu tot așa să petrece cu cei ce se ocupă cu alte instrumente muzicale.

Cello, harpa și contrabasul contribuie într-o măsură la creșterea părului, pe când flautul și clarinetul îl fac să cădă. În general, tromboniștii, prim-trimbișii rămân cheli.

Statisticianul englez conchide că instrumentele muzicale de metal au o influință vătătoare asupra părului.

NOUȚĂȚI

Arad, 27 Februarie st. n. 1897.

Știre ziaristică din Bucovina. Dl Ioan Brănda, fost redactor al „Gazetei Bucovinei“ în timp de aproape un an, s'a retras dela redactarea acestei foi.

Logodnă. Dl Ioan Frățilă, propr. în Agris și-a încredințat de fiitoare soție pe d-șoara Marta, fiica lui Nica Barna, propr. în Covasinț.

Dl Ioan Cosma, învăț. în Bohani și-a încredințat de fiitoare soție pe d-șoara Alexandra Țucera din Buteni.

Petreceri. Primim invitație la „producțiunea teatrală“ ce o arangiază Societatea română de diletanți „Progresul“ din Făgăraș Duminecă, în 7 Martie st. n. a. c., în sala hotelului „Lauritsch“. Făgăraș, 6 Faur 1897. Pentru comitet: Ioan Dejenariu, cassar; Ioan Turcu, președinte; Ioan Berescu, secretar. Programa: I. „Leac pentru soacre“, comedie într'un act de Trocarul. II. „Chiriașul Fugit“, comedie într'un act de I. Vulcan. După producțiune joc.

Din Chrihalma ni-se împărtașește, că în urma oboselilor dlor învățători Ioan Boldea și George Maican, pe cum și cu ajutorul vrednicului preot George Bucur, s'a făcut la 6/18 Februarie o frumoasă petrecere populară în localul școlii celei nouă, terminată numai astă toamnă. Cu prilejul acesta, s'a declamat, s'a cântat, așa că toți au petrecut o seară dintre cele mai neuitate. Îndeosebi a făcut mare bucurie jocul „Călușerul“ și „Bătuta“ al tinerilor pe cari i-au învățat dnl învățători. Au luat parte mulți preoți și învățători de prin satele vecine.

Crima unei femei frumoase. În liniștitul oraș polon Stanislaus, s'a petrecut zilele acestea o dramă, care poate da de gândit mult, celor ce vor să cunoască sufletele femeilor. Un anumit Sensky, oficial de tren, avea o soție foarte frumoasă. Tiner și el, de 33 ani, tinără și voinică și ea. Plata bărbatului nu era mare, dar' cu atât mai mari poftele doamnei. Cu toate astea, așa mai mult în lipsă ca în belșug, soția a rămas lângă bărbatul său, și o duceau cum puteau, multă vreme chiar în pace, în fericiere.

S'a întâmpnat însă că Stanislaus a visat niște numeri norocoși; a pus la loterie și a dobândit 2000 fl. Dar' n'a avut el noroc de bani. Doamna luase la sine „rescontul“ și auzind de dobândă a scos banii, și — a plecat în lume; ce-i mai trebuie ei acuma bărbatul cel cu plată și așa prea mică!

Ear' fiind-că țermul cel mai „trandafiriu“ al lumii pentru oameni de felul doamnei din poveste, este... Budapesta, și dansa spre Budapesta și-a „îndreptat pașii“.

Dar', vezi, în Budapesta banii se duc cam repede, se topește frumoasa doamnă „liberă“ încă a gătat părăluțele, a ajuns într'o lipsă ce a deșteptat-o, a făcut-o cuminte, blândă ca un porumb, și, lucrul naibii, ear' a prins-o dorul de părăsitul

bărbatului cel cu plată nu prea mare, dar' totuși.

Și a plecat înapoi spre Stanislaus.

A mers la bărbat, s'a rugat de el așa de frumos, cum numai știe să se roage o doamnă frumoasă, dar inima bărbatului se răcise, a rămas nemișcată.

S'a dus, și s'a reîntors în altă zi earăși.

Și Joi în săptămâna trecută, ocatastrofă săngeroasă a încheiat „pertractările“ acestea de împăcare.

Des de dimineață ea a mers la soțul seu. L'a aflat încă culcat. A ingenunchiat înaintea patului lui, și l'a rugat în chip mișcător, cu lacrimi în ochi, să se îndure de ea și să o primească earăși. Dar' el i'a răspuns că — nu?

Atunci cu frumosul seu braț stâng, alb, moale, a cuprins gâtul soțului, în chip de desmerdare, car' cu dreapta a scos din haină un revolver, a pus gura țevii în timpla lui și l'a descărcat. Bărbatul robust și tinăr, a murit îndată.

Ear' feroasa ființă a luat ce a putut, a vândut ce a putut, și s'a pus pe tren, îndreptându-se de nou spre locul de unde venise: Budapesta.

La Dobrișin a fost prinsă de poliție și arestată.

O întâmpinare. Primim următoarele cu rugarea să le publicăm: După ce în prețutul D.-Voastre ziar No. 19 din 30 Ianuarie 11 Februarie a. c. sub titlul: „Disciplinarea Învățătorilor“, ați aflat de bine a susținea, că suspendarea preventivă, a unui învățător escesiv, ar avea influență dăunătoare, asupra elevilor; și după ce un asemenea caz s'a întâmplat și în comuna noastră, unde un învățător a fost suspendat preventiv, pentru atribuirea unui scandal, ce ne rușinăm a-l pune pe hârtie, așa ne credem datori a reflecta, că după părerea noastră, mult mai dăunătoare influință ar fi avut nesuspendarea lui, când tot poporul din loc nu mai vorbea alta, prin strade și prin case în auzul membrilor familiei, între cari și elevi de școală, decât de scandalul de sub întrebare, și când simțul poporului, la care și foaia D.-voastră ține mult, pretinse suspendarea.

În cazul acesta, dacă superioritatea școlară, nu ar fi suspendat pe acel învățător; atunci nu numai școlarii, dar' și poporul cu drept cuvânt ar fi bănuit pe autoritățile noastre școlare, că și ele ar părtini purtarea învățătorului. În sfârșit după dreptate nu ar trebui învinuite autoritățile noastre școlare că suspind pe unul și altul învățător, ci făcute atente ca pe învățătorii suspendați să nu-i repună la loc înainte de a asculta martorii toți și pe cei ascultați a-i jura, cazul dela noi unde 3 martori nu s'a ascultat ear' alții ascultați nu s'a jurat căci ar fi răspuns adevărul; astfel Domnule I. G. tot sfânta scriptură zice: „Băgați de seamă că faptele voastre cele rele să nu defaime graiurile voastre cele înțelepte“.

În numele mai multora N. L.

Cel mai mare șach-ist a murit. Nu demult s'a fost vestit, că Wilhelm Steinitz, unul dintre cei mai mari jucători de șach în Europa, a înnebunit. O telegramă mai nouă din Moscova, spune acum, că el a răposat la începutul acestei săptămâni.

Ciuma și colera. O telegramă din Fiume cu data de 23 Febr., aduce vești înfrângătoare despre lăfșirea ciumei și a colerei. În orașul Bombay până acum s'au îmbolnăvit 5757 de persoane dintre cari 4423 au murit. Pe lângă toate precauțiunile, ciuma a izbucnit și în prinsori, între întemnițați, așa că guvernul s'a văzut nevoit a pune pe picior liber pe prinsonerii europeni. În Karacheena din 1134 îmbolnăviri, 1060 au avut sfârșit mortal. În ținutul Deccan și Maharat-de-sud, bântue și foamețea.

Congregație... 7 minute. Atâta a ținut Vineri ședința congregației aradane. Au fost, cu totul, 35 membri. Nu s'a discutat nimic.

Meseriași români din Arad arangează la 6 Martie n. în ospătăria „Kánya“ o petrecere de Carnaval, la care se invită respectuos toți Români din Arad și jur.

Necrolog. Subscrișii cu inima înfrântă de durere aduc la cunoștință, că neuitatul soț, iubitul tată și frate **Ioan Dolean**, după un morb scurt dar plin de grele suferințe, prăvălit cu sf. sacrameinte ale muribunzilor și-a redat blândul și nobilul seu suflet Creatorului seu, Mercuri în 24 Februarie 1897, la 7½ ore dimineața, în al 69-lea an al vieții și al 29-lea al fericitei sale căsătorii. Munca cinstită și sirguincioasă în postul unde încrederea superiorilor l-a așezat, îngrijirea pentru alor sei, i-a fost, pînă la viața sa laborioasă.

Remășițele pămîntești a scumpului decedat, se vor așeza spre vecinică odihnă după rital bisericesc gr.-cat. române, Joi în 25 Febr., la 3 ore d. a. în cimiterul gr.-cat din loc; ear' S. Misă pentru repausul sufletului seu se va celebra în capela episcopoească, Vineri la 26 Febr., st. n. dimineața la 9 ore. *Fie-i țărîna ușoară și memoria binecuvîntată!* Gherla, 24 Febr., 1897. Catarina Dolian, jalnica soție; Rozalia, Ioan, Intristații fii; Vasile, Irina frați.

Concertul Reuniunii de muzică din Sibiu, despre care s'a făcut mențiune într'un raport al nostru, primit din Sibiu se va ține, după cum ni se vestește, Mercuri în 10 Martie n., când se va ține, pe cum se știe, și adunarea generală extraordinară a „Asociației transilvane pentru literatura poporului român“.

Prima întrunire agricolă o va ține comiteul central al „*R. uniunii române de agricultură din comitatul Sibiiului*“ Dum-

necă la 16/28 Faur a. c. în comuna **Aciliu** (lângă Săliște), la care se va discuta asupra mai multor chestiuni de pe terenul economic.

Batalioane nouă în armata franceză. În ședința sa dela 22 Febr. senatul francez a primit, fără discuție, proiectul de lege, care prevede sporirea regimentelor de infanterie franceze cu încă câte un batalion.

O greșală cu haz. Toată lumea e supusă greșelilor. Mai des însă au privilegiu să greșască ziariștii, pentru-că munca lor trebuie făcută mai repede și au de a face cu mai mulți oameni. Supără deci fără voia lor, din întâmplare. Nu de mult, un ziar a supărat pe doi cetitori în felul următor:

Unul — *tată o doi copii gemeni* — întreabă la redacție în ce chip ar putea ușura copiilor sei durerile ce le au cu creșterea dinților.

Altul — *proprietarul unei grădini cu pomi* — întreabă, ce să facă contra lăcustelor cari i prăpădesc pomii? Redactorul dă răspuns amănunțit. Le schimbă însă numele și astfel *tată copiii gemeni* primește următorul răspuns:

„Pune peste jivinele acelea blăstămate paie și dă-le foc!“...

Ear' proprietarul grădinei primește răspunsul:

„Dă-le puțin ulei de castor și freacă-le bineșor gîngeile cu fildes“...

Își poate închipui ori și cine injurăturile ce au curs pe capul bietului redactor.

Piața din Arad.

Prețul granelor.

Grâu fl. 7.20—7.40; porumb (cucuruz) fl. 2.85—2.90; săcară fl. 5.75—5.80; Orz fl. 3.80—4; ovės fl. 5—5.20; Mohor (sămînță) fl. 4.80—5; Bieău (sămînță) fl. 5—5.40.

Poșta redacției.

Sapho. Ieri a plecat a treia deja.
I. Orășanu, Zorlenții-mari. În România ștutul dă pămînt numai țăranilor d'acolo. Ei îl plătesc în rate (20 ani) mici. Să cumpere un străin, e lucru greu, pentru-că țăranii d'acolo n'au dreptul să-și vîndă pămîntul. D-Ta numai dela un proprietar mai mare a-i putea cumpăra. Acolo pămîntul e bun în multe părți (îndeosebi în județele Dolj, Teleorman, Vlașca, Ilfov, Brăila ș. c.) și e cu mult mai ieftin ca aici.

I. Halmașianu, Maderat. Dreptul de cărmărit și boltă trebuie să-l ceri anume pentru comuna și casa în care vrei să deschizi negustoria.

M. Vasu, Arpașul-de-jos. Celelalte au fost publicate în alte foi, ear' cea cu moara nu-i destul de populară.

Vyk, Sib. Foișoara se va publica.
A. Voinea, Panciova. Concesiune va trebui să ceri dela primărie. Numai venind D-Ta personal p'aici, ai pute să-ți dai seamă dacă se plătește întreprinderea.

Ioan Goseșcu, Valea Geogelui. Primit. Mulțumim. Ne va trebui însă vreme pînă să o cetim, că e lungă. Rugăm lucruri mai scurte. Multe salutări.

Un învățător brav, care știe conduce corse caută în Toracul-mic. Plata e peste 400 fl. A se adresa dlui preot V. Petroviciu.
Fenlăcanului. Dacă sosia cu o zi mai înainte, se putea publica mai pe larg. Toată, la nici un caz: ar umple aproape 2 pagini.
Floria Sonea și Eliseu Moga, Bistrița. Triniteți acele povești și după-ce le-am cetit, vom spune dacă sunt de publicat.

Vasile Perean și Pavel Sumeria, Bocșamontană. Mulțumim pentru cuvintele frățești și binevoitoare. Din cele trimise vom publica o parte.

Eugen S. H., Dobra. Cele trimise nu ating măsura. Trimite altele.

Vict. Boteanu, Inv. Saranad. Frumoasă, dar nu e populară, ci compoziție a d-tale. Publicăm numai culesse din popor.

Posta Administrației.

Dlui **Ioan Tăslăuan, Belbor.** Nr. 20 ne lipsește.

Mai multor abonenți: Nrii de Dumineca îi avem pe toți dela început și trimitem noilor abonenți totdeauna toți nrii apăruiți.

Redactor responsabil: **Ioan Russu Șirianu.**

Fabrica de mobile LAURENȚIU LENGYEL

Arad Piața Andrassy 9.

Recomandă onoratului public magazinul seu de mobile variind dela cele mai simple pînă la cele mai elegante. Montează locuințe complete și biurouri în ori-ce stil. La dorință se trimite gratuit cataloguri ilustrate și eșantioane de stofă.

Se recomandă sprijinului binevoitor al onoratului public.

Laurențiu Lengyel

fabricant de mobile

(14) 5—10

Arad, Piața Andrassy Nr. 9.

Lista prețurilor

HOTEL CENTRAL

RESTAURAȚIUNE DE PRIMUL RANG

NUMAI ACUM EDIFICATĂ ÎN STRADA PRINCIPALĂ A ORAȘULUI

Stațiuni pentru tramvalul. Lumină electrică. Telefon.

BAIE ÎN EDIFICIU

REFECTORIU ȘI CAFENEA

PREȚUL SALELOR		fl.
1	sală în curte	80—1.20
1	sală la stradă	1.50—2.—
1	salon la stradă	2.—3.—
1	pat separat	50
1	scalda	1.—

Direcțiunea societății

„RESTAURAȚIUNII CENTRALE“.

(18) 3—10

O specialitate naturală neprețuibilă

este apa minerală alcalin-acidă bicarbonată

Isvorul „Matilda“ de Bodok

care după experiențele făcute la mai multe facultăți de medicină s'au dovedit ca o apă medicinală prea eficace și plăcută mai ales: la conturbări de mistuire, maladiile stomacului, a rinichilor, a beșicii udului și ale organelor respiratoare etc.

BORVIZ DE PRIMUL RANG

care prin limpezitatea sa rară și prin conținutul seu mare în acid carbonic natural de un gust prea plăcut, va îndeplini chiar și pretențiunile cele mai delicate, ca cum nici o altă apă minerală.

Deposit în Sighișoara și Alba-Iulia:

la domnul **I. B. Misselbacher sen., Cluj: Szegesvary és társai Deva; Balog Gyula, Orăștie; Németh János; în Brașov deposit propriu strada Căldărărilor nr. 68, și se poate comanda și de adreptul dela administrațiunea subsemnată.**

Cu toată stima

Administrațiunea Isvorului „MATILDA“:

16— [7]

Josef György,

(comit. Hâromszék). Bodok. (Transilvania).

„VICTORIA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII ÎN ARAD

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Victoria“ prin aceasta sînt invitați conform §-lui 17 din statute la a

IX-a adunare generală ordinară,

care se va ținea în Arad la 14 Martie st. n. 1897, la 10 ore ante meridiane în localul institutului (str. Archiducele Iosif Nr. 2.)

O B I E C T E L E:

1. Raportul direcțiunii, al comitetului de supraveghiere și stabilirea bilanțului. 2. Decidere asupra distribuirii profitului curat. 3. Modificarea statutelor (§§ 4, 8, 19, 21, 22, 23, 27, 33, 38, 55, 56, 57, 58, 59, 61 și 67.)	4. Alegerea unui membru în direcțiune și a unui membru în comitetul de supraveghiere. 5. Alegerea comitetului de cenzori.

Domnii acționari, cari doresc a participa la adunarea generală în persoană sau prin plenipotențiați în sensul § 22 al statutelor, sînt rugați a-și depune acțiunile eventual dovezile de plenipotență la casa institutului cel puțin cu 24 ore înainte de adunarea generală.

Arad, în 23 Februarie 1897.

Direcțiunea institutului.

BILANȚ PRO 1896.

ACTIVE:			PASIVE:		
Casa în numerar	42.063	57	Capital social		
Bon în Giro-Conto . . . . . 585 fl. 53 cr.			3000 buc. acții à fl. 100	300.000	—
Bon la alte banci . . . . . 22.768 „ — „	23.353	53	Fondul de rezervă al acționarilor	94.777	88
Cambii în portofoliu	1.067.631	95	Fondul de pensii al funcționarilor	7.914	32
Imprumuturi hipotecari	322.102	—	Depuneri spre fructificare	1.073.169	23
Avansuri pe efecte	10.859	—	Depozite de cassă	4.413	74
Casa institutului strada Arch. Ios. Nr. 2 și alte realități	64.079	72	Contribuție restantă după inter. dep.	2.367	63
Efectele proprii	5.547	21	Interes transitoare anticipate	16.308	69
Diverse conturi debitoare și interese transitoare restante	10.420	30	Dividendă neridicată	568	—
Mobilier . . . . . 3.094 fl. 90 cr.			Diverse conturi creditoare	2.054	—
după 10% amortisare . . . . . 309 „ 49 „	2.785	41	Profit transpus din 1895	3.536 fl. 35 cr.	
			Profit net	43.732 „ 85 „	47.269 20
	1.548.842	69		1.548.842	69

CONTUL DE PROFIT ȘI PERDERI

DEBIT:			CREDIT:		
Interese:			Interese:		
pentru depuner. spre fructificare	48.801	70	dela cambii . . . . . 86.834 fl. 52 cr.		
Spese:			„ hipoteci . . . . . 27.601 „ 85 „		
Chiria localului . . . . . 1.000 fl. — cr.			„ avansuri pe efecte . . . . . 803 „ 85 „	115.240	21
Contribuție și 10% dare la int. dep. 9.221 „ 99 „			Provisiuni	136	42
Registre, imprimare, lemne, lumină, diverse . . . . . 2.716 „ 12 „	12.938	11	Chiria și venitul realităților	3.527	84
Salarie	10.601	82	Venit transpus din 1895	3.536	35
Porto	1.690	50			
Amortisare din mobilă . . . . . 309 fl. 49 cr.					
Amortisare la cambii . . . . . 830 „ — „	1.139	49			
Venit transpus din 1895 . . . . . 3.536 fl. 35 cr.					
Venit net pe 1896 . . . . . 43.732 „ 85 „	47.269	20			
	122.440	82		122.440	82

Arad, 31 Decembrie 1896.

Pentru comptabilitate

Oncu m. p.
director executiv.

Raicu m. p.
secretar.

DIRECȚIUNEA:

Dr. Vuia m. p.
președinte.

Georgie Lazar m. p. Mihai Veliciu m. p. Papp m. p. Dr. Nicolau Cioclan m. p. V. Mangra m. p. Ciorogariu m. p. Karátsonyi m. p.
vice-președinte.

COMITETUL DE SUPRAVEGHIERE:

Subsemnatul comitet am examinat contul present și l-am aflat în deplină regulă.

Arad, 24 Februarie 1897.

Petru Truția m. p.
președinte.

George Feler m. p.

Georgiu Popoviciu m. p.

Vasile Papp m. p.
vice-președinte.

[21] 1—1